

ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆ

ԳԻՏԵԼԵԱՅ

Ժ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 13 .

1852

ՅՈՒԼԻՍԻ 1 .

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄՏԱՅ

Հին քաղաքին նոր օրերը չլրար ¹ :

ԼՍՏՈՒԱԾ զմարդը ստեղծեր է իր պատկերին նման էակ մը՝ ընդունակ աւմենայն կատարելութեան, տալով իրեն պէտք եղած մտաւոր և հոգեւոր կարողութիւնները : Բայց մարդս հիմա կը ծնանի ամենեւին տգէտ, այն կարող հոգին տկար մարմնոյն մէջ փակուած՝ պէտք է որ մարմնոյն զգայարանօք ի մանայ ու դատէ ամէն բան : Ուստի ծնանեւն ետեւ քանի որ մարմինը կը զօրանայ, զգայարանքները կը կատա-

րելագործին, այնչափ աւելի հոգին աւկատարեալ մտածմունք և դատմունք կ'ունենայ : Ինոր համար որչափ որ զարգանայ մարդս աշխարհիս մէջ, որչափ որ շատ բան տեսնէ, շատ բան լսէ, շատ փորձեր ընէ, զգայարանքները կը թէ, այնչափ հոգւոյն կատարելութիւնները կը յայտնուին, այնչափ աւելի կատարեալ ճանաչմամբ Լստուծոյ գործոյր և ճշմարտութեան տեղեակ կ'ըլլայ : Իհա այս է մարդուս կըթուլթիւնը հարկաւոր ըլլալուն պատճառը . որպէս զի շիտակ ճամբով կարենայ զըտ-

¹ Տես երես 161 :

նել ճշմարտութիւնը, տեսածներն ու լսածները իրարու բաղդատել սովորի, և անոնցմէ շիտակ հետեւանք հանել գիտնայ, և չըլլայ թէ տգիտութեամբ ծուռ հետեւանք հանէ ու սխալի: Այս յայտնի փորձով ալ կը տեսնենք՝ որ շատ բանի տեղեակ եղող և շիտակ ամէն բանին պատճառը ըստ կարի սովորող մարդն աւելի ուղղախոհ կ'ըլլայ: Այս պատճառները կը ստիպեն զմեզ կրթութեամբ զմարդկութիւնը, այսինքն զտղաքը շիտակ դաստիարակութեան ճամբուն մէջ մեծցնել, և միտքերնին բանեցընելու սովորեցնել, որ կարենան առած տեղեկութիւննին իրարու բաղդատելով հետեւանք հանել, ու նոր նոր ճամբաներով և ճշմարտութիւններով հոգինն զարդարել, որ կարենան աւելի կատարեալ կերպով ծառայելու իրենց վախճանին: Աստի աղատութիւն մը տաց կամ միտք բանեցնել ըսածնիս է՝ մարդկութե օգնելու համար իր ցանկալի կատարելութեան ճամբուն մէջ ամէն յայտնուած ու փորձուած ճշմարտութիւններն անոնց առջին դնել, ու յորդորել որ իրենք ալ մտածեն այն ըստուծոյ գործոց և ճշմարտութեանց վրայ, ու զանոնք իրարու բաղդատելով և նոր հետեւանքներ հանելով, տգիտութենէ առաջ եկած մոլորելու պատճառներուն առջևը առնեն. և ըստուծոյ սքանչելի գործոց զաղանիքը հետզհետէ աւելի պայծառ կերպով ցուցնեն. և անոնց մէջ որչափ որ ծածկուած մարդկութե օգտակար գիտելիք կան՝ յայտնեն. ու ընցմով ըստուած փառաւորի, և մարդիկ օգտուին: Ըսկից յայտնի կ'ըլլայ՝ որ աղատաբար խելք բանեցնող մարդը՝ սովորութիւնը միայն պատճառ բերելով բանի մը ձեռք չզարնէր. որովհետեւ յայտնի կը տեսնէ՝ որ մարդկային բնութիւնը միշտ կատարելագործութեամբ ետեւէ պէտք է որ ըլլայ. անոր համար կրցած և իրեն ինկած բաներուն մէջ, կը ջանայ, կ'աշխատի, կը հնարի՝ ի կատարելութիւն հասնելու. և ինչ նոր բան որ առջևը հանդիպի, միշտ կը բաղդատէ հնոյն հետ, և եթէ նորոյն

մէջ աւելի կատարելութիւն գտնէ, հին սովորութիւնը կը թողու:

Պարզ հասկըցնելու համար օրինակով մը բացատրեմ. մարդուս հոգին, կամ ըսեմ բնութիւնը ճամբորդ կը ծնանի. ճամբուն սկիզբն է անկատարութիւն, իսկ հասնելու ծայրն է գերազանց կատարելութիւն. ուստի բնութիւնը միշտ ճամբու վրայ ըլլալով, և ի կատարելութիւն հասնելու դիտմունք ունենալով՝ ազատ մտածողը ոչ երբեք յանձն կ'առնէ կենալու ճամբուն վրայ: Տեսե՛ր ես դու ճամբորդ մը որ քանի մը օր ճամբան շիտակի վրայ ըլլալուն, երբ դիմացը լեռ մը հանդրափ, չուզէ առաջ երթալ. ըսելով՝ թէ ես շիտակ տեղի վրայ ճամբայ ընելու սովորեցայ այս քանի օր է, ես իմ սովորութիւնս չեմ փոխեր, լեռան վրայ ճամբայ չեմ ըներ, ես միշտ իմ սովորած ճամբուս մէջ կ'ուզեմ քայլել: Ըստ պիտի խելքով ճամբորդ ով տեսեր է: Ասան զի ճամբորդին դիտմունքն առաջ երթալն է, չէ թէ իրեն սովորութիւն ըրած ճամբուն մէջ պտըտիլ: Այնպէս ալ երբ պանդոկ մը իջնայ, ու գիշեր մը հոն կենայ, կարելի բան է որ երկրորդ օրն ելլէ ըսէ թէ հոս այս պանդոկին մէջ կենալը՝ ճամբայ ընելէն ալ լաւ է, ես հոս հանգչելու սովորեցայ, ալ ես հոս կը կենամ. այլ անոր ներհակ՝ որչափ ալ հանգիստ և զուարճալից ըլլայ իջած պանդոկը, առաւօտ եղածին պէս ինքը սիրով կը թողու ու ճամբայ կ'ելլէ, որ օր մը առաջ իր քաղաքը հասնի: Ըստ պէս ևս են աղատաբար խելք բանեցընող մարդու առջև՝ հին սովորութիւնները, քանի որ քան զայն աղէկ զինքը առաջ տանող ճամբայ մը չէ գտնուած, անկից կ'երթայ. բայց նոր կատարելութիւն մը յայտնուածին պէս, այսինքն ճամբան առաջ երթալու համար մէկ կողմը դառնալ կամ լեռ ելլել պէտք եղածին պէս, հին սովորութիւնը, հին ճամբան սիրով կը թողու, ու նոր առջևն ելածին ձեռք կը զարնէ:

Ինչ կ'ըսես, օրհնեալ ծեր, այս ըսածներս շիտակ է թէ չէ: — Ծ. Մ. Բ.

այդ բսածներուդ ուշադիր ըլլալով չեմ կրնար ըսել թէ ծուռ ըլլան :

Եթէ ամէն մարդ շիտակ մտքով այս ճամբան բռնած ըլլային , այսքան դարերու միջոց , հիմա մարդկութիւնը ինչ գերազանց կատարելութիւն հասած կ'ըլլար : Բայց այս ևս յայտնի է որ մարդուս տկարամտութիւնը չկրնար յաղթել առջևն ելած ամէն դժուարութիւններուն . որովհետեւ մարդկանց մէջ շատ մը տկարամիտ տգէտներ ալ կան , որոնք պատճառ հասկընալ չեն գիտեր , որ կարենաս քշել յառաջ տանիլ զիրենք , քալել չգիտցող , շարժիլ չկրցող ճամբորդներու պէս . շատ մըն ալ չառամիտներ կան , որոնք բնութեան կատարելութեան մէջ առաջ երթալ ուղեւ տեղ , ծուռումուռ ճամբաներ երթալ կ'ուզեն : Եւ այս երկու տեսակ մարդիկ ուրիշներուն արգելք կ'ըլլան , շատերը կատարելութեան ճամբէն ետ դառնալ կու տան , շատերուն կ'արգիլեն ճամբայ ելլել , ոմանց ալ ճամբուն վրայ բնակել կու տան՝ թող չտալով առաջ երթալ : Եւ որք եւն աշխարհիս այնչափ խռովութեան պատճառները : Եւ այս ալ դարձեալ իրաւ է՝ որ ազատ միտք ունեցողները պէտք չէ որ արհամարհեն բոլորովին զտկարամիտները ու թողուն , և առանց զանոնք ալ հոգալու իրենց գիտցած ճամբան բռնեն երթան , կարծելով որ ուզեն չուզեն անոնք ալ կը հետեւին իրենց : Եւ զատ միտք ունեցողներուն ալ այդ կերպը՝ խռովութեան պատճառ կ'ըլլայ , որով չէ թէ միայն մարդկութիւնը կատարելութեան ճամբուն մէջ առաջ չեն կրնար տանիլ , այլ և իրենք ալ կարգելուին ինչպէս որ պէտք է առաջ երթալու : Եւ որ համար պէտք է որ անոնք ալ խոհեմութիւն բանեցունեն , հասկըցնեն , յորդորեն , ամէն ջանք ընեն , ինչուան որ արձրկեն կապուած մտքերը : Եւս բաւական չէ , այլ և անսանձ մտքերու ալ սանձ դնել տան . վասն զի ինչպէս որ կապուած մտքերը կը նմանին ճամբուն վրայ կեցող , ճամբան փոխել չուզող ճամբորդի ,

անոնց ներհակ՝ անսանձ մտքերն ալ անսանձ ձիոց պէս , ազատ ենք , առաջ պիտի երթանք ըսելով , շիտակ ճամբէն դուրս ասդիս անդին չգիտցած ճամբան կը վազվզեն , ոչ ապառաժուտ կը նային , և ոչ փոսէ կը զգուշանան , ինչուան որ փորձանքի մը հանդրպին : Եւս թէ ինչ մեծամեծ չարիք , և ինչ փնասներ եկեր է մարդկային բնութեան գլխուն այս երկու սխալ կարծիքներէն , անպատմելի են :

Եւս երկու սխալ կարծեաց կրնանք անուն տալ հին և նոր . հին ժամանակի չարեաց պատճառ աւելի չմտածեմ էր , որ է ըսել կապուած մտքերն էին . իսկ այս վերջի դարերուս չարիքները աւելի անսանձ մտքերէ կը կրէ աշխարհս : Կապուած մտաց իրենց կարծիքը չփոխելու մեծ պատճառ մըն է այն խօսքը՝ որ շատ անգամ կը լսեն իրենց մեծերէն թէ մեր իմաստուն նախորդներէն մեզի աւանդած հին սովորութիւնները պէտք չէ թողուլ , և թէ նորասիրութիւնը գէշ մոլութիւն է : Եւս պիտի խրատենք թէ ծուռ չհասկընալու համար պէտք է գիտնալ , թէ ամէն առաքինութիւն ունի իրեն կեղծեալ պատկերը , որուն վրայ վեր 'ի վերոյ նայելով՝ նոյն առաքինութիւնը կը կարծուի . բայց է մոլութիւն ծածկուած նոյն առաքինութեան քօղովը : Եւստի այդ խրատը անոր համար չէ՝ թէ մարդիկ խելքերնին չբանեցնեն , չմտմտան ազատաբար , ջանան զարգացնելու մարդկութիւնը . այլ ըսել է թէ ընտրութիւն պէտք է ընել : Եւս զարգացմանը համար առաջիններուն սահմանած սովորութիւնները չփոխելու համար խրատ տալը՝ մտաց ազատութիւնը կապել չէ , այլ մանաւանդ անոր օգնութիւն տալ է . որպէս զի 'ի հնուց մնացած լաւութիւնները աչուրնուս առջին ունենալով , ազատ մտքով աշխատինք , ջանանք անոնց վրայ նորէ նոր լաւութիւններ աւելցնելու , հասկընալով որ մեր առջիններն ալ այս ազատ միտքն ու ջանքը ունեցեր են , և հետզհետէ մարդկութիւնը զարգացնելու մտադիր եղեր են . անոնք ձեռքերնին

կապած չեն կեցած, ուրեմն մեզի ալ ա-
մօթ է վատանալ ու մեր նախնեաց յա-
ռաջագիմութեան ջանիցն հեռանալ :
Վա՛ն այս խորհրդածութիւններն ու
զանազանութիւններն ընելու համար
ազատ միտք պէտք է :

Եթէ վերցնենք 'ի մարդկանէ մտաց
ազատութիւնը, մարդկութիւնը 'ի մահ
և 'ի կորուստ կը զրկենք, և կրնամ ը-
սել թէ շատ հեղու իր հոգւոյն փրկու-
թենէն ևս զմարդը կը զրկենք : Ասն
զի շատերուն շատ հեղու մտաց կապուա-
ծութիւնն է պատճառ տեսակ տեսակ
մոլորութիւններուն մէջ կաշկանդեալ
կենալու, հաւատոյ մասանց նաև ուրիշ
գիտութեանց մէջ ծուռ կարծեաց մը
վրայ յամառեալ մնալու . այնչափ այլա-
դէնից իրենց ազանդներուն մէջ անփո-
փոխ ըլլալուն . այնչափ դիպուածներու
մէջ պզտի կարծեաց զանազանութեան
մը համար կամակորելուն, և անկից
մեծամեծ չարիք և խռովութիւններ
ծագելուն . և ազգի մը իր բրտութեանը
մէջ մնալուն . և այլ ասոնց նման անթիւ
տեսակ չարեաց : Տուր մտացդ վայե-
լուչ ազատութիւն, բանեցուր խելքդ ա-
ռանց կապելու . տես թէ ինչէն ինչ կել-
լէ . քննէ թէ զայս բանն որ ծուռ կը
կարծէիր՝ ինչպէս շիտակ է եղեր . այն
որ բարի կը կարծես, որչափ չարեաց է
պատճառ, և զայն որ քեզ նախատինք
կը կարծես, որպիսի պատուոյ քեզ դուռ
կը բանայ . զայն որ պարտութիւն կը
կարծես՝ յաղթութիւն է քեզ . յաջողու-
թիւն կարծածդ անյաջողութիւն է . պա-
տիւ կարծածդ նախատինք է : Ա'ր մէկն
ըսեմ . ազատ միտք ունեցիր, քննէ ա-
ռանց կրից . բաց մտացդ դռները, ա-
չացդ առջևէն վերցու վարագոյրը .
գլուխդ ետև առաջ դարձու . տէս ամէն
կողմը ուր ինչ կայ, որ կարենաս ազա-
տութեամբ ամէն բան քննելով դատաւ
տան ընել : Ա'ի վախեր, չորս դիդ նայե-
լէն վերջը, շիտակ ճամբան տեսնելէդ
վերջը, քայլափոխ մը ըրէ, առաջ ան-
ցի . մի տարակուսիր . տեսնելով քննե-
լով, հարցընելով առաջ դայողը չմոլո-
րիր . մի վախեր թէ, այս նորութիւննե-

րը ընելուդ համար արհամարհուիս . մը
տացդ այնպէս կ'երեւայ, այն անփորձ
ըլլալուդ նշանն է :

Այսպիսի արթուն և խոհեմ ազա-
տութիւն մտաց ստացող մը որ տեսակ
աղէկութեան պտուղները վայելելու
արժանի չըլլար : Արանի թէ ամէնը
նիս իմանայինք, չեմ ըսեր բոլոր աչ-
խարհք . թէպէտ և այն ինձ փափա-
քելի է, բայց իմ նպատակէս դուրս է :
Արանի թէ ամէն ազգայինք զայս ազա-
տութիւն մտաց կատարեալ ստանային,
վասն զի ամէն տեսակ բարեաց պատճառ
կրնար ըլլալ իրենց . վասն զի մինչև յա-
ւիտենական երանութեան դուռը բա-
ցողն ալ այս է . և աշխարհիս երեսը բարե-
բաղդութիւն մեզի տուողը սոյն սա է :

Բայց զայս ալ պէտք է գիտնալ՝ թէ
որչափ որ ցանկալի է կապուած մտաց
քակուիլը՝ այս ամէն յաջողութեանց
դռները բացուելու համար, այնչափ ալ
վախնալու և զգուշանալու է՝ որ չըլլայ
թէ մտաց ազատութիւնը անսանձու-
թեան փոխուի . վասն զի քովերնիս ու-
նինք անիրաւ բարեկամներ՝ որ ամէն
մտածմունքնիս տակն ու վրայ կ'ընեն . և
որոնց բարեկամութենէն զատուիլ հե-
ռանալը խիստ դժուար է, և շատերուն
համար գրեթէ անկարելի : Այս պը-
նաւոր բարեկամներնիս են մեր կըքերը,
որոնց եթէ երես տալու ըլլանք, վրա-
նիս կը տիրեն, ու ազատութեան հետ
մէկ տեղ մարդկութիւնն ալ բոլորովին
մեզմէ կը հեռացնեն : Այս կրից ձեռ-
քէն՝ մտաց ազատութեան փնտրելուն
չարիքը օրինակով մը քեզի բացատրեմ,
որ իմանաս թէ ինչ մեծ զգուշութիւն
և ինչ մեծ արթնութիւն պէտք է գոր-
ծածէ ազատութեան մտաց արդիւնքը
վայելել ուզող մարդ մը :

Ստաց ազատութիւն ազգը հարստա-
ցընող բարեբեր վաճառականութեան
նաւերն են, զորոնք բանեցընելով կ'
լեցուի ազգը ամենայն բարեօք և կ'
ճոխանայ : Սարդկային կիրքն ալ ծո-
վու երեսի փլած հովերն են : Եթ'
նաւապետը հովերէն կը զգուշանայ, և
նաւը հովին տուած՝ փլածին երթայ

չուզած տեղուանքը կը հասնի . և եթէ մըրիկներէ չըզուշանայ , բոլորովին կը խորտակի կը կորսուի : Այլ որպէս զի նաւը իր վախճանին հասնի , քաղաքները բարեօք լեցնէ , նախ ծովեզերքները հարկաւոր տեղուանք նաւահանգիստներ կը շինեն հովերէն պաշտպանուած . և երկրորդ՝ նաւը ղեակով և խեղով կը կառավարեն մըրիկներէն զգուշանալով , և յաջող օգնող հանդարտ հովերը գործածելով : Այն ան նաւուն որուն նաւապետը անփորձ է . և ևս վայն ան նաւուն՝ որ չունի իրեն հարկաւոր գործիքները . դարձեալ վայն այն նաւուն՝ որ յանկարծ մեծ ծովուն մէջ մըրկէ կը բռնուի , և նաւապետը չուզէ և կամ չկարենայ փախչիլ մըրկին ձեռքէն : Այս աւել ինչ օգտակար բան ըլլալը չգիտցող մարդ մը , և անոր վտանգները և փնասները միայն դիտողը՝ զնաւը սատանայի գիւտ կը կարծէ մարդկան փնասելու և զիրենք կորսնցընելու համար հրնարած . ինչպէս որ կապուած մտօք մարդ մը կրնայ համարիլ մտաց ազատութիւնը : Այնպէս ալ նաւուն օգտակարութիւնը ճանցողները , երբ չեն գիտեր անոր վտանգները և զգուշանալու հնարքները , առանց զգուշութեան վաւառականութեան ձեռք զարնելով՝ ունեցածնին ալ և կեանքերնին ալ նաւուն հետ մէկ տեղ կը կորսնցընեն : Երբ ալ են անսանձ միտք ունեցողները , որ ազատութիւն մտաց գործածենք ըսելով՝ առանց գիտնալու անոր ինչ ըլլալը , և առանց սովորելու գործածելուն կերպը կը յափշտակուին անսանձ կրքերէն . և կարծեն թէ այլ իրենց առջև արգելք չկայ . սովորելու , լսելու կարօտ չեն , ամէն բան գիտեն , ամէն ուզածնին կ'ընեն , և կ'ըլլան լուսաւորեալ մարդիկ . և կը սկսի մէկը աշխարհս կարգաւորելուն որ ճշմարտութիւն փնտուել , մէկալն հանգիստ ապրելու նոր օրէնք կը սահմանէ , ուրիշ մը ուսմունքներն և օրէնքներն արհամարհել կը սովորեցնէ . և ասոնք ամէնն ալ այսպէս անսանձ կ'արշաւեն ճամբէ դուրս և առանց վախճանի :

— Ե . Ետ աղէկ ըսիր . իմ ըսածս ալ ահա այդ է . հիմակուն մարդիկը ազատութիւն մտաց ըսելով ամէն բան վեր 'ի վայր կ'ուզեն իսխտել , ոչ հաւատք կը թողուն և ոչ ճշմարտութիւն մը աշխարհիս մէջ . իբրեւ թէ աշխարհս այսչափ տարիէ 'ի վեր , այսչափ անհամար բերաւոր մարդիկ բոլորն անխեղ գտնուեր են և մէկ ճշմարտութիւն մը չեն ունեցեր և չեն կրցեր գտնելու , այլ խենթ ու խելաւ մոլորած գացեր են . ու ճշմարտութիւնը հիմա իրենք պիտի գտնեն ու ամենուն սովորեցնեն : Այսպիսի կարծիք մը անմտութեամբ ինքիր խելացը խիստ հաւնելէն առաջ եկած՝ ոչ մարդկութեան պատիւ կ'ընէ և ոչ Ատեղծողին , որ մարդուս միտքն այնպէս ստեղծած ըլլայ , որ այսչափ հազարաւոր տարի չկրնայ ճանչնալ և գտնել ճշմարտութիւնը : Այս աւել ինտալու բանը այն է՝ որ իրենք առջիններուն ճանցած ճշմարտութիւնները բնաւ չեն ուզեր ընդունիլ , և իրենց խեղով գտած ու կարծած ճշմարտութիւննին կ'ուզեն որ ամենուն ընդունելի ըլլայ : — Առն ալ շատ աղէկ խօսեցար , ով յարգելի ծեր , ու աղէկ մը իմացուցիր ինձ՝ թէ ինչ մտքով այդչափ թշնամի ես եզեր մտաց ազատութեան : Աղօր այդ ըսածներդ ճշմարիտ են , իրաւունք ունիս . այնպիսիներուն ահա ես ալ թշնամի եմ և այդպէս մտածողներուն , ինչպէս վերը յիշեցի , ազատ միտք ունեցող չեմ ըսեր , այլ անսանձ միտք , յանդուգն միտք և յանձնապաստան միտք , որ մարդկութեան կամ մտաց ուրիշ կանոն մը , օրէնք մը և սկզբունք մը բնաւ չեն ուզեր ճանչնալ , բաց 'ի իրենց մտքին ցոլացածէն : Այսպիսիք թէ որ ազատ մտածող ըսուէին , իմաւրանցին բնակիչները պէտք էր որ ալ գերազանց ազատ մտածող ըլլային , որովհետեւ մտքերնուն բնաւ կանոն մը չունին , և ամէն մտածածնին օրինաւոր և ճշմարիտ կը համարին . սակայն անոնց՝ աշխարհ ամէն խենթ կ'ըսեն : Այսպիսի կորստական ազատութեան պտուղներն են անկրօնութիւն և յու-

սահատութիւն . թողուլ որ ամէն մարդ իր մտաց և յօժարութեանը յարմար հաւատք մը գտնեն , իրենց սրտերնուն ախորժածն ընեն , իրենց ուզած կանոնով ապրին , կարծելով որ այսպիսով երջանիկ պիտի ըլլան : Եւ անկ ծուռ ճամբով երջանկութեան հասնելու տեղ ,

ամէն տեսակ թշուառութեան մէջ ընկըմելով՝ յուսահատած կը կորսուին : Եւսպիսի ծաղրական ազատութիւն մտաց քան զամէն կապն ալ դժնդակ է :

(ՄԱՅՏԱՆՈՒ ՌԻՐԷ ԱՆԳԱՄ)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կարոլոս Կոլտոնի :

ՈՒԼԻԵՐԻ կատակերգական հանձարոյն նախանձորդներուն մէջ արժանապէս գլխաւորներէն մէկը՝ մանաւանդ թէ առջինը կրնայ սեպուիլ Կարոլոս Կոլտոնի իտալացին , որ 1707^{էն} ծնաւ Վենետիկ՝ հարուստ ցեղէ մը , որոնց բուն հայրենիքը Լոտալիոյ Սոտենա քաղաքն էր : Ենթադրուի վրան շատ սէր ունէին ու տղուն ամէն ուզածը գոհ ընել կը ջանային . ասանկով Կոլտոնի իր ուրախ ու զուարճասէր բարուցը յարմար դաստիարակութիւն մը առաւ . որով և շատ առիթներ ունեցաւ այն մատաղ հասակէն իր հանձարոյն ճաշակները ցուցնել , քանի մը պզտի կատակերգութեանց պէս զրուածքներ հանելով . որով յայտնի կ'իմացնէր թէ հայրենիքը որ մը իրմէն ինչ բանի ակնկալու-

թիւն պիտի ունենար : Բայց ասոր վրայ շատ չանցաւ , Կարոլոսին պապը մեռաւ որ շատ հարստութեան տէր էր , և միանգամայն տանը մատակարարութիւնը իրեն ձեռքն էր . ուստի իրեն մեռնելէն ետքը տունը տակն ու վրայ ըլլալով՝ Կարոլոսին հայրը ստիպուեցաւ Վենետիկէն Բերուճիա անցնիլ . ու հոն բժշկութեան պարապիլ՝ որուն համար որ արդէն հռոմ վարպետութեան պսակը առած էր : Հոն զտղան Յիսուսեանց դպրոցը դրաւ . ուր բանասիրական ուսմանց ընթացքը կատարելէն ետեւ՝ Ուիմինի անցաւ Վոմինիկեան կրօնաւորներէն փիլիսոփայութիւն սորվելու համար . բայց սակայն փիլիսոփայութեան տեղ բոլոր ժամանակը Պլատոսի , Տերենտիոսի և Լիստոփանեսի կատակեր-